A

1011

SAMAGRA SHIKSHA, KERALA
SUMMATIVE ASSESSMENT-I - 2026-27
First Language Part I- Paper-I
SANSKRIT
(For Academic and Oriental Sanskrit Schools)

Time 1 ½ Hours — **Class- X**
Cool of time - 15. Minutes — **Max Score -40**

निर्देशाः -

- 15 निमेषाः समाश्वासकालः।
- प्रश्नान् निर्देशान् च सम्यक् अवगम्य एव उत्तराणि लेखनीयानि।
- उत्तरलेखने मूल्याङ्काः कालः च परिगणनीयाः।
- विवर्तनप्रश्नाद् ऋते सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरलेखने देवनागरीलिपिरुपयोक्तव्या।

भागः - 1

1. अधोदत्तेभ्यः गणेभ्यः भिन्नार्थकं गणं चित्वा लिखत। **(1)**

क) नर्तनम् - नृत्तम्   ख) तरुः - वृक्षः।
ग) कुसुमम् - फलम्   घ) तारापथम् - आकाशम्।

2. अधोदत्तपट्टिकां पठित्वा युक्तं गणं चित्वा लिखत। **(1)**

१) तुमुन्नन्तम्	अ) निरीक्ष्य
२) क्त्वान्तम्	आ) श्रोतुम्
३) ल्यबन्तम्	इ) कृत्वा

क) १ - आ   २ - इ   ३ - अ
ख) १ - अ   २ - इ   ३ - आ
ग) १ - अ   २ - इ   ३ - अ
घ) १ - अ   २ - आ   ३ - इ

3. प्रस्तावनां पठित्वा साधु उत्तरं लिखत। **(1)**

i. गृहे जनकस्य ऋते सर्वे सन्ति।
ii. पाठपुस्तके चित्रात् ऋते सर्वम् अस्ति।

क) i असाधु, ii साधु।
ख) i साधु, ii असाधु।
ग) i, ii असाधु।
घ) i, ii साधु।

4. ' बलरामः कालिन्दीं जलसेचनार्थं गोकुलम् अनयत् ।' अत्र कः मनोभावः ? (1)

क) भीरुत्वम् । ख) सहजीविस्नेहः ।

ग) अहङ्कारः । घ) असूया ।

भागः - 2

5. "कोकिलाः नित्यं लताकुञ्जेषु गायन्ति ।" इति आशययुक्तां पङ्क्तिं चित्वा लिखत । (2)

क) नवलताकुञ्जेषु नित्यं वनप्रियैः
कृतमहो! सङ्गीतरससेचनम् ॥

ख) बर्हिणां नर्त्तनं नवमेघवर्षणं
वनतलं सर्वत्र घोषपूर्णम् ॥

6. अधोदत्तं वाक्यं पठित्वा शत्रन्तं- शानजन्तं च लिखत । (2)

सः गीतं गायन् पचमानः अस्ति ।

शत्रन्तम् - ....।

शानजन्तम् - ....।

7. समानसन्धियुक्तं पदं खण्डिकातः स्वीकृत्य पदच्छेदं कुरुत । (2)

भारविस्तु महाकवीनां मध्ये प्रसिद्धोऽस्ति ।

प्रमुखोऽस्ति - प्रमुखः + अस्ति । क) .... - ....+ .... ।

प्रकृतिस्तु - प्रकृतिः+ तु । ख) .... - ....+ .... ।

8. (i) अधोरेखाङ्कितं पदम् उत्तरत्वेन लब्धुं योग्यं प्रश्नं रचयत । (2)

[प्रश्नवाचकपदानि - कः, किमर्थम्, केन, कस्य]

क) हलायुधः <u>जलसेचनार्थं</u> सूरजां गोकुलम् आनीतवान् । क) .... ?

ख) सः <u>इट्टि अच्युतस्य</u> साहाय्येन औषधविज्ञानं सम्पादितवान् । ख) .... ?

<u>अथवा</u>

(ii) अधोदत्ते पदे उपयुज्य नूतनं वाक्यं रचयत ।

क) सर्वत्र । .... ।

ख) अवदत् । .... ।

9. उदाहरणानुसारं वाक्यं परिवर्तयत । (2)

उदा - गायकस्य परितः आराधकाः तिष्ठन्ति ।

गायकं परितः आराधकाः तिष्ठन्ति ।

(क) विद्यालयस्य परितः औषधोद्यानम् अस्ति ।

.... ।

10. उचितं विग्रहवाक्यं चित्वा लिखत। (3)

क) शास्त्रान्तरम् - ....

ख) विज्ञानम् - ....

ग) सर्वंसहा - ....

सर्वं सहते इति।
दुष्टा अवस्था।
विशिष्टं ज्ञानम्।
अन्यत् शास्त्रम्।

11. गद्यभागे लट्लकारस्य स्थाने लङ्लकाररूपेण परिवर्त्य लिखत। (3)

एकदा हलायुधः गोकुलं गच्छति। सः तत्र ग्रामे ग्रीष्मातपस्य काठिन्यं पश्यति। तस्य परिहरणाय किं कर्त्तव्यम् इति सः चिन्तयति।

12. कवितांशं पठित्वा अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (4)

घनघोरसुन्दरं बन्धुरं काननं
खगमृगादीनां तु सुखनिशान्तम्।
नवपल्लवाढ्यं च कुसुमसम्पन्नकं
परितो महीधरं भोः चकास्ति।

क) पद्यात् **'पर्वतम्'** इत्यर्थकं पदं चित्वा लिखत।

ख) पद्यात् क्रियापदं चित्वा लिखत।

ग) पद्यस्य गद्यक्रमं लिखत।

गद्यक्रमं- भोः घनघोरसुन्दरं ... खगमृगादीनां तु . ... नवपल्लवाढ्यं च .... काननं महीधरं परितः ....।

13. प्रादेशिकभाषया आशयानुसारं विवर्तयत। (4)

पञ्चमहाकाव्येषु अन्यतमं भवति रघुवंशम्। अस्मिन् काव्ये एकोनविंशति सर्गाः सन्ति। महाकविः कालिदासः अस्ति अस्य महाकाव्यस्य कर्ता। अत्र इन्दुमतीस्वयंवरं मनोहारितया रीत्या सः वर्णयति।

14. (i) पट्टिकातः पदानि स्वीकृत्य पूर्णवाक्यानि लिखत। (4)

हेन्ड्रिक्	सर्वदा	ऊर्जप्रदायिनी	भवेत्।
क्षितिः	औषधग्रन्थं	सुखदायिनी	इच्छति।
वनसम्पत्	सर्वेषां	आर्द्रा	अस्ति।
आमलकी	जीवजालानां	निर्मातुं	विद्यते

अथवा

OXFORD

(ii) उदाहरणानुसारं वाक्यं विपुलीकुरुत।

उदा- [आनयति - बलदेवः - कालिन्दीम् - गोकुलम् - कोपेन]

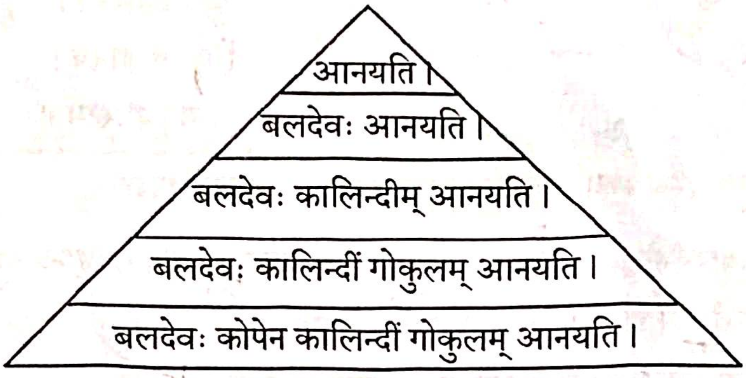

क) [नयति - विद्यालयं - माता - स्नेहेन - पुत्रं]

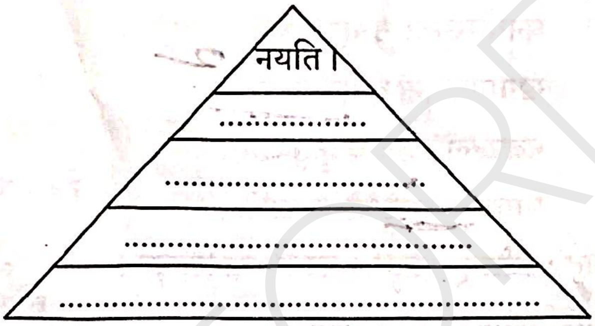

15. (i) मित्रयोः संभाषणांशान् पूरयत। (4)

प्रथमः - मित्र ! .... ?

द्वितीयः - अहं ग्रन्थालयं गच्छामि।

प्रथमः - अधुना किमर्थम् ?

द्वितीयः - औषधसस्यङ्ङल् इति ग्रन्थः अत्यावश्यकं भवति ।

प्रथमः - .... ?

द्वितीयः - डा. एस्. नेशमणिः महोदयःभवति।

प्रथमः - .... । तत् पुस्तकं द्रष्टुम् इच्छामि।

द्वीतीयः - आगच्छतु।

प्रथमः - ....।

अथवा

OXFORD

(ii) छात्राः औषधापणं गच्छन्ति । तत्र आमलकी, तुलसी, निम्बः, हरिद्रा इत्यादयः सन्ति । तेषां गुणाः, मूल्यं, लभ्यता इत्यादिषु विषयेषु प्रश्नान् पृच्छन्ति । प्रश्नान् संभाव्य लिखत ।

उदा - आमलकी किमर्थम् उपयुज्यते ?

तस्याः मूल्यं किम् ?

.... ?

.... ?

.... ?

.... ?

16. (i) वनसंरक्षणम् अधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत । (4)

श्रद्धेयाः अंशाः - सुन्दरं काननं - सर्वचराचराणं निवासस्थानम्- जलाशयाः - प्रकृतेः सुस्थितिः ।

अथवा

(ii) होर्त्तूस्मलबारिक्कूस् नाम ग्रन्थमधिकृत्य लघूपन्यासं लिखत ।

श्रद्धेयाः अंशाः - केरलीयानि औषधसस्यानि - इट्टि अच्युतन् - होर्त्तूस् मलबा रिक्कूस् - डच् सैनिकः - हेन्ड्रिक् वान् रीड् - सचित्रविवरणम् - ।

** ** ** ** ** **

OXFORD